

Letos na drugačen način ocenjujemo poslovanje

Poslovanje v prvem poletju letošnjega leta ocenjujemo po novih predpisih, na osnovi zakona o računovodstvu in ob upoštevanju zakona o finančnem poslovanju. Uvedeni so novi pojmi za ocenjevanje poslovnih rezultatov, ki jih prav zaradi tega ne moremo primerjati z lanskoletnimi.

Primerjamo lahko le fizični obseg prodaje ali proizvodnje v posameznih dejavnostih. Pri tem ugotovimo, da se je kljub občutno višjim cenam prodaja naftnih derivatov povečala, in je bila v prvem polletju za pet odstotkov višja kakor v enakem lanskem obdobju, ko smo prodali 753 tisoč ton naftnih derivatov, letos pa 792 tisoč ton. V strukturi rasti je treba na prvem mestu omeniti motorne bencine, ki smo jih prodali nad 10 odstotkov več in kurilnega olja EL, ki ga je šlo kar za 23 odstotkov več v promet. Omeniti pa je potrebno, da je prodaja mazuta občutno padla. Obratno je pri proizvodnih organizacijah (Rafinerija mineralnih olj in Olma), kjer se je prodaja v primerjavi z lanskim prvim polletjem zmanjšala. Enako je bilo tudi s storitvami v Transportu Ilirska Bistrica in Gostinstvu, kjer pa je manjši promet posledica sezonskih gibanj.

Uspešnost poslovanja in usmeritve naše poslovne politike bomo lahko ocenili konec leta, vendar moramo do takrat storiti vse, da bo poslovanje racionalno in usmerjeno v dejavnosti, ki dajejo največje učinke.

Trgovina z naftnimi derivati

Delovna organizacija Trgovina z naftnimi derivati je v prvem polletju 1989 nabavila 551 tisoč ton naftnih derivatov, kar je za 8 odstotkov manj kakor v enakem obdobju preteklega leta. Za nemoteno oskrbo tržišča je prevzela dobre tri četrtine izposojenih količin diesel goriva iz zveznih in republiških rezerv. Skupna količina prevzetega derivata je znašala 20.000 ton in je bila v prvem polletju tudi v celoti vrnjena.

V prvih šestih mesecih je Trgovina prodala 564 tisoč ton naftnih derivatov, kar je za 5 odstotkov več kakor v enakem obdobju leta 1988. S tem je količinski plan prodaje

48-odstotno realiziran. Prodaja se je v posameznih teritorialnih enotah in enoti Komerciala različno povečala. Največ derivatov so prodali v TOE Ljubljana, vendar je porast v primerjavi s preteklim letom največji v TOE Nova Gorica. Celotna prodaja derivatov na bencinskih servisih je večja za 8 odstotkov, prodaja motornega bencina za 9 odstotkov, plinskega in kurilnih olj pa za 7 odstotkov.

V prodaji na debelo prednjačijo plinska in kurilna olja, katerih prodaja je večja za 17 odstotkov.

Vrednostna prodaja blaga dodatne ponudbe je večja za 547 odstotkov. V maloprodaji so na tem področju dosegli največji skok v TOE Nova Gorica (za 700 odstotkov), v trgo-

vini na debelo pa v TOE Maribor (10,34-kratno povečanje). V celotni delovni organizaciji so zamenjali v tem obdobju za 22 milijard tujih valut in prodali za 162 milijard goriv za turistične bone.

Vozniki Avtoparka so v preteklih šestih mesecih prepeljali 297.698 ton blaga in 83 odstotkov vseh prodanih količin ter pri tem prevozili 2.889.263 km. Monterji in mehaniki, ki skrbijo za popravila in vzdrževanje bencinskih servisov in skladišč, čiščenje in merjenje rezervoarjev ali cevovoda ter za popravila avtocistern, so v prvem polletju opravili 62.595 delovnih ur in za 6 odstotkov presegli polovico letošnjega plana.

V celotni delovni organizaciji je bilo zaposlenih 2418 delavcev, kar je za 4 odstotke več kakor v enakem obdobju leta 1988.

Rezultat različnih poslovnih aktivnosti delovne organizacije se odraža kot uspeh ali neuspeh poslovanja, ki ga merimo s finančnim dosežkom ob koncu obračunskega leta.

Vključitev revalorizacijskih prihodkov in odhodkov v ugotavljanje finančnega poslovanja vpliva na doseženi finančni uspeh posameznega gospodarskega subjekta. Skupni prihodki delovne organizacije znašajo 1827 milijard dinarjev, odhodki pa 1714 milijard. Dobiček, ki ga uveljavlja novi zakon, dobimo z nadaljnjim odštevanjem vkalkuliranih osebnih dohodkov in skupne porabe. Delovna organizacija je 112 milijard dobička razporedila za davke in prispevke, za akumulacijo in osebne dohodke.

Izkazana 2,1-odstotna akumulacija v dobičku narekuje delovni organizaciji stabiliza-

cijo politike vseh vrst porabe in iskanje možnosti za razrešitev materialne podlage dela, ki bo v prihodnje zagotavljala varnost in razvoj delovnega kolektiva.

P. L.

Istrabenz

Rezultat poslovanja v prvem polletju je sicer pozitiven, vendar v delovni organizaciji ne morejo biti zadovoljni s tistim, kar se dogaja v zvezi z osnovno dejavnostjo. Najbolj je zaskrbljujoč padec prodaje naftnih derivatov, saj so prodali samo bencina za 30 odstotkov manj kakor lani. Toda če je prodaja v prejšnjih letih rasla približno za 10 odstotkov, pomeni to, da je v letošnjem prvem polletju kar za 40 odstotkov manjša. To je korak nazaj, povzročile pa so ga razmere ob meji.

Da bi dosegli boljše uspehe, bodo morali zmanjšati stroške in povečati dohodke. Pri tem so letos dosegli nekaj pozitivnih premikov na Instalacijah, do konca leta pa morajo ta trend še okrepiti.

Povečati bi morali dohodke iz osnovne dejavnosti, za kar do zdaj še niso veliko storili, v drugem polletju pa morajo okrepiti napore. Večjo pozornost bodo morali posvetiti tudi prodaji ostalih artiklov, saj so se jim nagrmadile ogromne zaloge. Kot pomemben vir dohodka lahko omenimo pozitivne obresti, saj dobro obračajo denar na žiro računu.

S celotnim rezultatom poslovanja v prvem polletju bi bili kljub vsem neugodnostim in problemom lahko zadovoljni, vendar v delovni organizaciji upajo, da bodo v poletnih mesecih dosegli še kaj več, saj bo promet porasel.

Zemeljski plin

Kot že nekaj preteklih let je poslovanje DO Zemeljski plin tudi v prvi polovici leta 1989 potekalo v znamenju velikih negotovosti. V Jugoslaviji so se s prihodom nove vlade spremenili skoraj vsi predpisi, ki najbolj neposredno vplivajo na poslovanje delovnih organizacij, na drugi strani pa je strmo naraščala inflacija. Čeprav se je svetovni naftni trg nekoliko umiril, je bilo prisotno neobičajno gibanje cen, ki ga je bilo težko predvideti, hkrati pa je rasla vrednost dolarja v odnosu do drugih svetovnih valut.

Poleg tekočih nalog za nemoteno oskrbo Slovenije s plinom smo v tem obdobju izvajali naloge v zvezi z modernizacijo in širitvijo slovenskega plinovodnega sistema in nadaljevali aktivnosti v zvezi z zagotovitvijo plina iz drugega vira in dodatnih možnosti skladiščenja. Doslej še vedno nismo uspeli uveljaviti v letu 1985 sklenjene pogodbe z alžirsko firmo Sonatrach za dobavo zemeljskega plina, ker pristojni zvezni organi še niso izdali ustreznih soglasij, ki so za nas predpogoj, da posel sklenemo. Zaradi tega odlaganja se vse bolj odmika rok za dobavo plina iz tega vira, ki se po sedanjih ocenah prenaša iz prvotno predvidenega leta 1988 na 1991. leto.

Planiran količinski odjem plina v Sovjetski zvezi smo v I. polletju 1989 realizirali 99,3 %, kar pa je 16,5 % več kot v enakem lanskem obdobju. Dobava plina skladno s podpisanim protokolom iz Sovjetske zveze in ustrezna uporaba najetega skladišča v Avstriji sta omogočili, da smo plan prodaje, kljub izredno mili zimi, celo malenkostno presegli. To je v precejšnji meri rezultat vlaganj v širitev plinovodnega omrežja, ki omogoča poleg nadomestitve morebiti izpadlega odjema celo njegovo rast. Zdaj ima slovenski plinovodni sistem 116 odjemalcev, in sicer 110 neposrednih industrijskih porabnikov in 6 lokalnih distributerjev, ki preko svojega plinovodnega omrežja s plinom oskrbujejo široko potrošnjo in manjšo industrijo na svojem področju.

Za izravnavo sezonske porabe plina in za večjo zanesljivi-

vost oskrbe smo doslej skladiščili plin le v Avstriji, v začetku junija pa je prišlo do realizacije večletnega dogovarjanja z INA Naftaplinom v obliki enoletnega poizkusnega skladiščenja 50 mio m³ plina v polju Okoli. To naj bi v bodoče nadomestilo dodatno skladiščenje v Avstriji.

Uvodoma omenjena gibanja na svetovnem in domačem trgu so razlog za hitro spreminjanje cene plina, ki se je v prvem polletju spremenila štirikrat, medtem ko so se cene primerjalnih goriv povečale celo sedemkrat. Povprečna prodajna cena plina v I. polletju je bila 312,6 % višja od povprečne cene v letu 1988 in v celotnem obdobju ca. 13 % nižja od paritetne cene goriv, ki jih je plin nadomestil.

Na finančne rezultate so poleg pogojev poslovanja vplivale v veliki meri tudi spremembe na področju knjigovodskega evidentiranja poslovnih dogodkov. Letos sprejeti predpisi so razlog, da ob polletju izkazujemo relativno dobre poslovne rezultate, prav tako pa bi ob nekaj drugačnih predpisih, ob enakem delu, lahko izkazali visoko izgubo. Tako se vpliv delavcev delovne organizacije na rezultate poslovanja, ki so že odvisni predvsem od cenovnih gibanj na svetovnem naftnem trgu in gibanja vrednosti tujih valut, še zmanjšuje zaradi odločilnih ukrepov na zveznem nivoju. Novi obračunski sistem in visoka inflacija praktično onemogočata neposredno primerjavo letošnjih rezultatov z lanskeletnimi, ugotovimo lahko le, da smo dosegli stalno dogovorjeno in planirano »pozitivno ničlo«.

P. B., J. P., M. D.

Transport Ilirska Bistrica

Fizični rezultat, ki je dosežen, potrjuje gibanja, ki so prisotna v prevozu naftnih derivatov od samega začetka. Indeksi rasti pri vseh glavnih postavkah se gibljejo primerjalno na obdobje leta 1988 v višini med 96 % in 98 %, razen pri prevoženih tonah, ki so pa v porastu, kar pomeni, da se je produktivnost na vozilo in na voznika povečala, s čimer se zmanjšujejo stroški na enoto prepeljanega blaga.

Pri izvozu ugotavljamo lahen padec, ki ga gre pripisati nekonstantnosti pri blagovni menjavi in tudi občasnemu pomanjkanju dovolilnic za te prevoze. Delni izpad pri prevozu črnega blaga (v zadnjih dveh letih je v strukturi prevoza padec s 60 % na 32 %) smo nadomestili s prevozom kemikalij in sledimo porastu porabe belih derivatov. Vsekakor prihaja do bistvenih strukturnih sprememb pri prevozu, katere ocenjujemo, da se bodo v nekaj letih ustale. Te spremembe v strukturi narekujejo prilagajanje, ki pa je vezano zlasti na problem dovolilnic, ki jih ni in jih ne bo dovolj za pokritje vseh fizičnih kapacitet. Ta situacija zahteva v razvojnem smislu drugačen koncept razmišljanja pri prevozu.

Finančni del je na videz pozitiven, če upoštevamo prihodke od finansiranja, ki je uvedeno z novim obračunskim sistemom. Dejansko pa iz poslovanja beležimo negativni rezultat in to vpliva in bo tudi naprej vplivalo na likvidnost in možnost finansiranja investicij.

Trend zaposlenih tudi letos pada in je dosežen z 98 % v primerjavi z lanskim obdobjem. Še naprej ostajajo odprti problemi cen, ki ne dohajajo časovno hitrosti rasti cen osnovnih vhodnih elementov.

Zlasti ne vzdrži več nikakršne pametne razlage kvartalno spreminjanje cen prevoza belih naftnih derivatov pri mesečni inflaciji 30 %.

Žal je vpliv transporterjev na spremembo tega odnosa nikakršen in se zahtevo transporterjev po pravičnejšem poslovnem odnosu pojmuje kot izsiljevanje.

Iz vsega tega izvirajo tudi drugi problemi, zlasti problem osebnih dohodkov in odnosov, ki se pojavljajo in ki že tako težko stanje še poglobljajo, zlasti se zaostrujejo kadrovske problemi, ki imajo lahko mnogo težje posledice v kolektivu.

Ocena za naprej kaže, da je tudi potrebno, da dobi ob spremembi v notranji organizaciji transport kot sestavni del oskrbe večjo veljavo v novi obliki organiziranosti SOZD, ki je pred vrati.

T. Šircelj

Rafinerija mineralnih olj

V letu 1989 je prišlo do bistvenih sprememb na področju knjigovodskega evidentiranja poslovnih dogodkov, predvsem pa obvezna vključitev revalorizacijskih efektov v prihodke oziroma odhodke poslovanja, ki bistveno vplivajo na rezultate naše organizacije.

Doseženi prihodki sicer v celoti pokrivajo vse odhodke, prispevke in davke iz rezultata, za akumulacijo pa je ostal le minimum.

V letošnjem letu smo neprestano spremljali gibanje cen surovin in temu prilagajali prodajne cene proizvodov, ki so sicer pod družbeno kontrolo, vendar so jih sproti prilagajali glede na rast tečajev. Tudi povpraševanju na trgu smo posvetili precej pozornosti in smo sproti prilagajali proizvodni program potrebam.

Zaradi slabih rezultatov v preteklih letih nismo vlagali v materialne in nematerialne naložbe, zato imamo naložbe nizko ovrednotene in je tudi revalorizacijski učinek, ki naj bi bil v pretežni meri protiutež obvezni revalorizaciji kapitala, sorazmerno nizek.

Doseženo višino sredstev za razširjeno reprodukcijo, usvarjeno v letu 1988, vlagamo v posodobitev iztrošenih materialnih naložb, da izboljšamo delovne pogoje in sledimo novi tehnologiji. To pa se bo posredno pozitivno odrazilo tudi na revalorizacijski podbilanci.

A. Vidmar

Gostinstvo

Polletni rezultati so v primerjavi s prvim trimesečjem ugodnejši, saj smo prav na račun drugega kvartala dosegli zastavljeni plan prometa. Plan sta dosegli OE Motel Lom (ind. 128) in OE Restavracija Tepanje (ind. 117), ostale enote pa so nekoliko pod planom.

Že dalj časa pa opažamo, da v negativnem smislu izstopa penzion Špik, ki ima kar 50 % manjšo realizacijo kot smo planirali, kar je posledica neurejenih razmer. Glede na izredno ugodno lokacijo tega

objekta bi morali dosegati boljše rezultate.

Doseganje plana, ki temelji na tečaju DEM, še vedno ni merilo za ugoden poslovni rezultat, saj so stroški v letošnjem letu naraščali nad vsemi pričakovanji in celo hitreje od tečaja DEM. Kljub pogostim menjavam naših prodajnih cen nismo sledili podražitvam osnovnih materialov in drugih stroškov in se zavestno odločili za procentualno nižjo podražitev naših storitev v primerjavi z nastajajočimi stroški. Posledica so nižje dosežene razlike v ceni kot v lanskem enakem obdobju.

Novo divjanje cen, padec standarda domačih gostov, posebno še gostov iz drugih republik, pa tudi občutno manjši delež tujcev so vzroki, ki se odražajo kot padec količinskega prometa. Količinski promet je za 15 % manjši kot v enakem obdobju lani.

Povečalo se je število nočitev v hotelu Špik, kar je vplivalo tudi na skupno povečanje števila nočitev na nivoju podjetja. V ostalih motelih, in še posebej v penzionu Špik, je število nočitev manjše kot v lanskem letu.

Če pogledamo strukturo gostov, prevladuje v vseh nočitvenih objektih domači gost. Izjema je novi hotel Špik, kjer je 68 % gostov iz tujine, kar ugodno vpliva na finančni rezultat, saj pri tujih gostih dosegamo višje cene penzijskih storitev.

Vsekakor ne moremo biti zadovoljni z izkoriščenostjo spalnih kapacitet, ki skoraj povsod upadajo, v hotelu Špik pa počasneje naraščajo, kot smo pričakovali. Dokler pa gostu ne moremo ponuditi kaj več kot nastanitev ter dobro hrano in pijačo, veliko boljših rezultatov ne moremo pričakovati.

Olma

Ob pregledu poslovanja se bomo ustavili najprej pri fizičnem obsegu proizvodnje in storitev. V primerjavi z lanskim letom je proizvodnja padla za 10 odstotkov, kar pomeni, da so naredili 343 ton manj izdelkov kakor v enakem obdobju lani. Realizacija letnega plana je še slabša, saj zaostaja za 12 odstotkov (376 ton). Ob taki proizvodnji so

bile kapacitete izkoriščene približno 85-odstotno.

Tudi fizični obseg prodaje v prvem polletju ni zadovoljiv, saj so prodali 457 ton manj kakor v lanskem prvem polletju. Vzroki za manjšo prodajo so številni, pa tudi splošno znani.

Kljub izpadu količinske prodaje oziroma nedoseganju plana je vrednostna realizacija še vedno ugodna, predvsem zato, ker so v delovni organizaciji tekoče spremljali in korigirali cene proizvodov, optimalizirali zaloge surovin, nabavljali repromaterial pri najugodnejših dobaviteljih in imeli kvalitetno prodajo.

Ker se v delovni organizaciji zavedajo položaja in tudi v drugi polovici leta ne pričakujejo bistveno boljše makro ekonomske situacije, vidijo izhod v agresivni prodajni politiki, kar konkretno pomeni večjo obdelavo tržišča, pogostejše obiske kupcev in direktnih uporabnikov, dajanje večjih bonitet, večjo reklamo, propagando in podobno. Za drugo polletje predvidevajo, da bo prodaja nehala padati in da bodo celo bolj pospešeno prodajali izdelke iz svojega proizvodnega programa.

Nafta Lendava

Analiziranje poslovanja v prvem polletju letošnjega leta je lahko zelo različno, kakor tudi sama razlaga doseženih podatkov. Prav tako je danes težko ocenjevati poslovanje samo skozi indekse oziroma odstotke v primerjavi z zastavljenimi planskimi cilji, še posebej ne v denarnih enotah.

Vendar moramo kljub temu poslovanje analizirati, zlasti še fizično doseganje zastavljenih ciljev. Z zadovoljstvom lahko ugotovimo, da smo kljub gospodarskim težavam in tako visoki inflaciji poslovali solidno in ustvarili 582.068,923.000 dinarjev prihodka, ob vseh odhodkih v višini 552.122,853.000 dinarjev prišli na koncu do bruto dobička 29.946,070.000 dinarjev oz. do 22.379,938.000 dinarjev neto dobička.

Najboljši rezultat smo dosegli v petrokemijski dejavnosti, ki ji sledi rafinerijska dejavnost, nato raziskave nafte in plina ter strojogradnja, ki se že zdaj, in se bo tudi v prihod-

nje ubadala z največjimi težavami.

Rezultat bi bil lahko neprijemno boljši, če nas ne bi spremljale finančno-likvidnostne težave, velike obveznosti do JUNE ter velika odvisnost od plina iz slovenskega plinovodnega sistema. Prav tako je razveseljivo, da se vedno bolj uveljavljamo na zahtevnem zahodnoevropskem tržišču, in to s prodajo, ki prinaša pozitiven finančni učinek. V tujini pa moramo prodajati tudi zato, ker se doma srečujemo z vedno večjo konkurenco ter vedno slabšimi plačilnimi pogoji. Zato lahko iščemo svoj razvoj v celotni proizvodnji le na tržiščih zahodne Evrope, tako v kvalitetnem kakor tudi finančnem pogledu.

Čeprav smo dosegli polovičen uspeh na področju plačanih in dobljenih obresti (plačane obresti znašajo 34.275,606.000 dinarjev, dobljene pa 17.086,203.000 dinarjev), je to neprimerno boljše kakor lani, moramo tudi na tem področju še veliko storiti tako v marketingu kakor v gospodarskem sektorju. Potrebno pa je še poudariti, da intenzivno poskušamo prodati tuje dolgove, kar bi nam moralo dati pozitivne učinke v finančnem poslovanju drugega polletja.

M. Bratkovič

Commerce

Ob sedanji stopnji inflacije je eden izmed najpomembnejših elementov, ki vplivajo na poslovanje posamezne organizacije, plačana oziroma neplačana realizacija. Iz primerjave obresti in dosežene marže pri prodaji blaga, ki je predmet poslovanja DO PETROL COMMERCE izhaja, da se v dveh dneh izgubi celotna marža v slučaju, da kupec blaga ne plača pravočasno. Prav zato smo v DO PETROL COMMERCE v sodelovanju s finančno službo zagotovili ročno spremljanje neplačane realizacije in sicer tako, da tekoče prejemamo iz finančne službe vse odprte postavke. S takšnim sistemom dela in s stalnimi kontakti z neplačniki smo tudi po komercialni strani dosegli, da je neplačana realizacija v primeru s fakturirano realizacijo v povprečju

samo 1,8 %. Enak sistem smo uvedli tudi v zunanji trgovini, tako da je tudi tu znesek neplačane realizacije izredno majhen. V posameznih primerih smo določenim kupcem spremenili pogoje nabave blaga tako, da so lahko blago prejeli le ob predhodnem plačilu avansa, v izjemnih primerih pa smo v celoti ustavili dobave, dokler kupec svojih obveznosti ni poravnal.

Kot pomemben element, ki je vplival na rezultate poslovanja posameznih organizacij je tudi nov obračunski sistem, ki pomeni za tiste organizacije, ki imajo relativno visoke zaloge, slabše izhodišče kot za tiste organizacije, ki poslujejo brez zalog.

Osnovni cilj, ki ga moramo zasledovati tudi do konca tega leta je, da s sistemom zagotavljanja plačil dosežemo, da se bo odstotek neplačane realizacije še nadalje zmanjševal. Istočasno pa moramo tudi doseči, da se bo spremljanje neplačane realizacije v najkrajšem možnem času preneslo na AOP. Ta prenos bi po naši oceni namreč skrajšal čas prejema informacije od sedanjih 5 delovnih dni na največ 2 dneva.

Pinus

V prvem polletju leta 1989 smo proizvedli 4878,6 ton izdelkov, kar je za 45 odstotkov oziroma za 1500 ton več kakor v enakem lanskem obdobju.

V tem času smo prodali 4470,5 ton izdelkov, kar pa je za 31 odstotkov več kakor v lanskem prvem polletju.

Vrednostna (fakturirana) realizacija pa znaša:

skupna prodaja 231.428 milijonov dinarjev – 100 %, domače tržišče 218.506 milijonov dinarjev – 94,4 %, domače storitve 1847 milijonov dinarjev – 0,8 %, izvoz 11.075 milijonov dinarjev – 4,8 %.

V lanskih prvih šestih mesecih smo izdelali glede na opravljene ure na delavca 17,8 ton izdelkov, v letošnjih pa 24,3 tone. To pomeni, da je letošnja fizična produktivnost višja za 36,5 odstotka.

Letos je bilo zaposlenih povprečno 200 delavcev, kar je za pet več kakor lani, po opravljenih delovnih urah je bil zaposlen 201 delavec.

S. Dominc

Naftno-plinsko gospodarstvo se pripravlja na tržne pogoje

V Združenju naftnega gospodarstva Jugoslavije tečejo intenzivne priprave za prehod z dogovorne ekonomije na tržno gospodarjenje. Da bi bil ta korak učinkovit, je treba menjati in vzpostaviti nove temeljne odnose v gospodarjenju.

Na prvem mestu morajo pristojni državni organi omogočiti večjo samostojnost v proizvodnji in trgovini, in se ne smejo vmešavati v delovanje tržnega mehanizma. Na taki osnovi moramo potem pripraviti temeljne usmeritve:

Energetska bilanca naj prevzame izključno plansko vlogo in osnovo za določanje devizne bilance in usmerjanje politike blagovnih rezerv.

Pri uvozu nafte in zemeljskega plina s klirinškega področja država le zaključuje blagovne liste in spremlja njihovo uresničevanje.

Blagovne rezerve morajo prevzemati polno odgovornost pri preskrbi tržišča ter ob pomanjkanju intervenirati s prodajo, in ne s posojanjem na račun trgovine.

Na področju zunanje trgovine državni organi določajo devizne in blagovne režime, carinsko politiko in pogoje za zadolževanje v mednarodnem prometu blaga in storitev. Pri tem naj čim bolj sprostijo blagovne režime, ki naj bodo enotni v celotni reprodukcijski verigi. Predvsem pa bo potrebno posebej stimulirati vse višje oblike ekonomskih odnosov s tujino.

Carinska politika mora upoštevati načelo, da bodo vse surovine čim manj ali pa sploh nič obremenjene s carinskimi dajatvami. Za naftne derivate naj uvajajo diferencirane carinske stopnje v skladu s po-

trebami tržišča ter ob upoštevanju domače predelovalne kapacitete.

Politika cen mora temeljiti na določilih desetega amandmaja – točke 6 ustave SFRJ, tako da bi cene surove nafte, zemeljskega plina, naftnih derivatov, mineralnih maziv, kakor tudi cene teh proizvodov v trgovini prosto oblikovali na osnovi razmer na tržišču (na domačem in tujem).

Pri določanju maloprodajnih cen je potrebno fiskalni del, ki predstavlja običajno večji delež kakor rafinerijska cena, določiti za leto naprej in to v absolutnem znesku. Takšen način zahteva oceno gibanja surove nafte in zemeljskega plina na mednarodnem trgu, gibanje tečaja dinarja in gibanje cen na drobno (inflacija).

Ponovno je potrebno preučiti možnosti za zmanjšanje predpisov, ki zahtevajo ogromno administrativnega dela, posebno na področju ekonomskih odnosov s tujino.

Drugi del aktivnosti mora prispevati naftno-plinsko gospodarstvo, in sicer: odgovornost za oskrbo z nafto, zemeljskim plinom, naftnimi derivati in univerzalnimi mazivi naj v celoti prevzame naftno-plinsko gospodarstvo v okviru medsebojnih pogodbenih odnosov na relaciji proizvajalec nafte-trgovska organizacija in uvoznik-izvoznik blaga in

storitev ter izvajalci investicijskih del.

V principu naj bo uvoz nafte sproščen, država naj vpliva samo pri pogodbenih obvezah in že sklenjenih pogodbenih aranžmajih s konvertibilnega in klirinškega področja. Dogovor o delitvi teh količin moramo doseči tudi v Združenju naftnega gospodarstva Jugoslavije. Podobne usmeritve naj veljajo tudi za uvoz zemeljskega plina, naftnih derivatov in mineralnih maziv.

Vse prihodnje nabave nafte in zemeljskega plina iz naftnih dežel na osnovi izvoza blaga in storitev ter izvajanja investicijskih del lahko realiziramo samo na osnovi dogovora z uvozniki surove nafte, rafinerij, trgovskih organizacij in poslovnih bank. Poseben dogovor je potrebno doseči za uvoz nafte in zemeljskega plina iz Sovjetske zveze. Pri zaključevanju vseh teh poslov je potrebno upoštevati ceno nafte in zemeljskega plina na svetovnem tržišču.

V okviru Gospodarske zbornice Jugoslavije moramo doseči pri uvozu nafte, zemeljskega plina, derivatov in mineralnih maziv iz Sovjetske zveze poseben sistem za identificiranje protivrednosti izvoza blaga in storitev, ki bi bil temelj za vzpostavitev pogodbenih odnosov med naftnim gospodarstvom – izvoznikom in bankami, pri čemer državni organi ne bi smeli imeti možnosti, da vplivajo.

Tretji sklop aktivnosti, ki je sicer začetni pogoj za funkcioniranje tržnih pogojev v naftno-plinskem gospodarstvu, predstavlja ureditev vseh do zdaj nerešenih problemov, ki so večinoma rezultat vmešavanja države v gospodarjenje

naftno-plinskega gospodarstva.

V razrešitev problemov štejemo predvsem poplačilo vseh negativnih učinkov, ki so nastali pri uvozu surove nafte in derivatov v preteklih letih (od leta 1987 dalje), poravnavanje negativnih razlik, ki bremenijo trgovske organizacije pri vračanju naftnih derivatov blagovnim rezervam ter razrešitev celotne problematike, ki se pojavlja pri poslovanju jugoslovanskega naftovoda.

Poleg teh problemov je potrebno v posameznih sistemih naftnega in plinskega gospodarstva razrešiti razvoj sistema v skladu z zahtevami trga in upoštevati pri tem pogoje za tržno gospodarstvo. Predvsem mislim tu na posodobitev organiziranosti gospodarstva na principu modernih oblik poslovanja.

Zvezni izvršni svet je sprejel v skladu z osvojenimi usmeritvami nekatere sistemske zakone in predpise, ki bodo pomagali razrešiti klobčič zaviralnih problemov na poti k novim racionalnim oblikam gospodarjenja. V sklop teh zakonov lahko prištejemo že sprejeti zakon o podjetjih, zakon o računovodstvu, zakon o finančnem poslovanju, zakon o bankah ter zakone, ki so v pripravi – zakon o delovnih razmerjih, zakon o deviznem poslovanju s tujino, zakon o prometu blaga in storitev s tujino in še ostale predpise, ki bodo omogočili tržno poslovanje.

Tudi naftno-plinsko gospodarstvo mora upoštevati delež svojih obvez, kar zahteva tudi od našega sozda, da ukrepa v skladu z naštetimi obvezami.

F.P.

»Hvala, da ste vzdržali!
»Hvala, da ste me odrešili!«

Nove naloge – novi delegati

Nekaj smo že storili, vendar je pred nami še veliko nalog

Reorganizacija v Petrolu

Poslovodni odbor je že v začetku leta imenoval delovno skupino, ki je izdelala predlog o prihodnji organizaciji Petrola s predlogom osnovnih funkcij, ki bi jih opravljalo novo podjetje. To so sistemska vprašanja, strateški razvoj, plan, raziskave, pa tudi finančna funkcija, pri kateri ne gre za računovodsko, temveč izrazito za finančno funkcijo, ki jo je treba opredeliti, in ugotoviti, v čem je interes vseh članic. Nato je še informatika, pa zunanja trgovina in delno nabavna funkcija na področju naftnih derivatov. V zvezni skupščini so sprejeli novelacije zakona o podjetjih, ki je nekatere stvari črtal oziroma poskušal bolj uveljaviti tržne principe v novi zakonodaji o podjetjih. Brisal je pojem sestavljenega podjetja, združenega podjetja in skrajšal roke za uveljavitev zakona na šest mesecev, kar je po nekaterih mnenjih zelo kratek čas. A tudi če bi ga nekoliko podaljšali, ga ne bi ostalo na pretek.

Novelacija zakona o podjetjih je predvsem močno poudarila funkcijo kapitala v podjetništvu, ki naj bi predstavljal v nekem smislu osnovo pri upravljanju, tako da razmišljamo, da bi sestavljeno podjetje upravljali po kriterijih vloženega kapitala posameznih članic, voditi pa bi ga moral upravni odbor, v katerem bi imele članice glede na delež kapitala tudi delež glasov. S tem bi bilo v osnovi rešeno do zdaj sporno vprašanje o vlogi sozda, njegovi funkciji, o tem, koliko lahko posamezne članice vplivajo na delo sozda itd. Po drugi strani pa bi bilo tudi rešeno vprašanje, ali je to še vnaprej koordinacijsko telo, ali je podjetniško-poslovna formacija, ki opravlja funkcije, za katere se članice opredelijo.

Nekatere naše članice so že korak naprej, na primer Istrabenz je že organiziran kot podjetje; druge bodo imele nekoliko daljšo proceduro pri organiziranju v skladu z zakonom o podjetjih, na primer

Trgovina, ki mora postaviti še nekatere finančne funkcije itd. Od vseh članic ima največji problem Zemeljski plin, ker je razvil posebno obliko samoupravljanja in upravljanja, saj je organizacija nastala skozi združevanje sredstev uporabnic, ki skupaj z Zemeljskim plinom upravljajo celotno plinovodno omrežje v Sloveniji. Zato bo treba vzporedno rešiti vprašanje, kako naj bo Zemeljski plin organiziran skladno z zakonom o podjetjih.

Gostinstvo je na referendumu sprejelo sklep o ukinitvi tozgov, skratka, procesi so se začeli razvijati, čeprav nekje hitreje, drugod počasneje, in ker jih še nismo izpeljali, jih bomo morali voditi vzporedno. Nemogoče je reorganizirati sozd v podjetje, če niso vse članice postale podjetja. Ne bi pa smeli delati v dveh fazah, da bi se najprej reorganizirale članice, šele potem pa tudi sozd. Seveda zahteva vzporedno delo več koordinacij, več truda in več naporov, a mislim, da je tako strokovno najbolje, ker je možno sproti razčiščevati med posameznimi organizacijskimi strukturami in njihovimi pogledi.

Razvile se bodo tudi razprave o tem, ali naj bi se odločili za delničarstvo, kar novelacija zakona močno poudarja. Ne bi smeli zanemariti potrebe po tujem kapitalu, ki jo imamo na našem področju, morali bi razmišljati o taki organizacijski poti, ki bo v najkrajšem času dajala možnost za pretok na slovensko področje brez kakšnih večjih pretresov, joint venture in podobno. Konkretno imam v mislih možnost za vključitev naše mešane firme, ki posluje po avstrijskih principih, v takšno ali drugačno organizacijo znotraj sedanjega sozda. Gre za možnost, da bi ustanovili mešano podjetje. Poleg tega smo se na poslovodnem odboru pogovarjali še o drugih stvareh, ki jih bo treba v najkrajšem času pretresti, se dogovoriti za koncepcijo in po posameznih delovnih skupinah razdelati. Mislim na finančno funkcijo, ki si jo lahko različno predstavljamo in pre-

den se za karkoli odločimo, je treba točno napisati, kaj je finančna funkcija.

Celotna koncepcija ne bi smela biti kompromis, ki bi obdržal koordinacijske funkcije, ker koordinacije nikamor ne pripeljejo, ampak je potrebno poslovne funkcije razdeliti, ter potem z vso odgovornostjo odgovarjati. Šest let smo opravljali koordinacijo, prevzemali vse odgovornosti do izvršnega sveta, vendar to ni združljivo. Združljivo je, da imaš pravico odločati in istočasno odgovornost na področju, na katerem odločaš.

Težnja vseh članic dosedanjega sozda je, da najdemo poslovni sistem, ki bo sposoben jutri na trgu – ki bo postal vse bolj krut – bolje, učinkoviteje poslovati in imeti pred seboj osnovni cilj – da bo profit vsak dan večji.

Rad bi omenil še to, da nastajajo na naftno-plinskem področju veliki premiki tudi v Jugoslaviji, da je že izdelana jugoslovanska koncepcija tržnega obnašanja na naftno-plinskem področju, ki bo končno prinesla spremembe tudi na področju pravic do nafte. Petrol je že do zdaj trdil, da uvoz nafte ne more biti državna naloga, ampak mora biti komercialen, uvoz nafte in pogovor z rafinerijami je naloga tistih, ki imajo bencinske servise, ne pa tako, kakor je bilo doslej, ko so rafinerije dobile od države pravico do nafte, potem pa je nastajal prepir, predvsem med Petrolom in Ino. Pripravljajo velike spremembe in nič čudnega ne bo, če bomo imeli na jugoslovanskem trgu že v

kratkem različne cene naftnih derivatov. To bo pomenilo, da bo konkurenca na slovenskem tržišču vse hujša, čeprav je že danes močna, saj je slovensko tržišče trenutno najbolj interesantno v Jugoslaviji, ker je likvidno in najbolj plačuje. Tisti, ki prodajajo mazut in kurilno olje, vedo, da ta prodaja zelo pada, ker se ostali sistemi v svojih bazah borijo z likvidnostjo, pa prihajajo v Slovenijo, dajejo boljše pogoje, kakor jih ima naš plačilni sistem, raje počakajo 90 dni na plačilo, saj vedo, da bodo takrat denar res prejeli, kakor pa čakajo doma štiri ali pet mesecev, in imajo blago pokrito samo z menicami.

Osnovna misel naše reorganizacije je v tem, da postavimo sistem, ki se bo sposoben boriti s konkurenco, dajati boljše pogoje in pri tem ustvarjati večji profit.

L. B.

DVAJSET NOVIH VRTIN

V drugi polovici letošnjega leta bodo začeli pridobivati nafto in plin iz dvajsetih novih vrtin na področju Bačke in Banata, kjer raziskuje novosadski Naftagas.

Z vojvodinskih naftnih polj so poslali rafinerijama v Pančevu in Novem Sadu 461 tisoč ton surove nafte oziroma 9500 ton več, kakor so načrtovali. Bolj ekonomična eksploatacija je omogočila proizvodnjo 368 milijonov kubikov plina, kar je 32 milijonov kubikov nad planom.

Najstrožji čuvar vseh zakonitosti – Odbor samoupravne delavske kontrole

Podjetništvo in delničarstvo

Ekonomska fakulteta Borisa Kidriča, Center za strokovno izpopolnjevanje in svetovalne dejavnosti ter Center za gospodarsko sodelovanje so pripravili posvetovanje Podjetništvo in delničarstvo. Referati so obravnavali ekonomski in pravno-lastninski vidik delničarstva ter delitev dohodka v delničarskem podjetju, jaz pa bom v glasilu povzela referat Nekatera odprta vprašanja pri uveljavljanju delničarstva pri nas, ki se mi zdi pomemben za predstavitev problematike, ki jo je potrebno rešiti pred uvedbo delničarstva pri nas.

Po dvajsetletnem premoru smo začeli ponovno odkrivati delničarstvo, predvsem s prebijanjem idejnih blokad v politični sferi, nadaljuje pa se z operacionalizacijo, ki zajema na eni strani pripravljane zakonodajnih sprememb, po drugi pa že izdajanje prvih vrednostnih papirjev in organizacijske priprave za ustanovitve borze. Mišljenja o potrebi po uvajanju delnic niso enotna, vendar prevladuje pozitiven odnos. Za učinkovito gospodarjenje je nujen tudi trg kapitala in odgovornost posameznika kot samostojnega gospodarskega osebk, zato ne bi kazalo zavirati že odpiranja možnosti za uveljavitev delničarstva, končno presojo pa prepustiti praksi.

Glede na to, da nosilci ekonomske politike šele pripravljajo prenovljene zakonske predloge, navajam nekatera odprta vprašanja, ki so povezana s praktično uveljavitvijo delničarstva.

UREDITEV FINANČNIH INSTITUCIJ

Uspešnost uvajanja vrednostnih papirjev je odvisna od nastanka institucij, ki ga bodo omogočile. Imeti vrednostne papirje brez institucij, je kakor imeti avtomobile brez cest ali ladje brez morja.

Medtem ko bo nova zakonodaja še bolj kakor dosedanja spodbujala nastajanje vrednostnih papirjev, naj bi borza kot institucionalni trg vrednostnih papirjev zaživela v Ljubljani leta 1991, v prehodnem obdobju pa bo deloval sekundarni trg, ki formalno ne bo obstajal.

Medtem ko je za pravno ustreznost razpisa vrednostnih papirjev predvideno preverjanje upravnih organov, ostaja odprto vprašanje institucije, ki naj bi dajala ekonomsko oceno donosnosti projekta, ki naj bi bil financiran z vrednostnimi papirji.

Potrebno bo usposobiti državno službo za revizijo, ki bo dajala vodje nadzornih odborov delniških družb in ocenjevala pravilnost finančnih poročil teh družb, in jo imajo povsod v razvitih tržnih gospodarstvih. Naloge finančnega posredništva naj bi prevzele poslovne banke in svetovalne finančne organizacije. Če ni ustreznih finančnih institucij, bo moral vsak lastnik vrednostnega papirja sam zase opravljati rutinske in tehnične posle, enako njihov izdajatelj.

MOTIVACIJA, IDEJNOST, EKONOMSKE IN SOCIALNE POSLEDICE

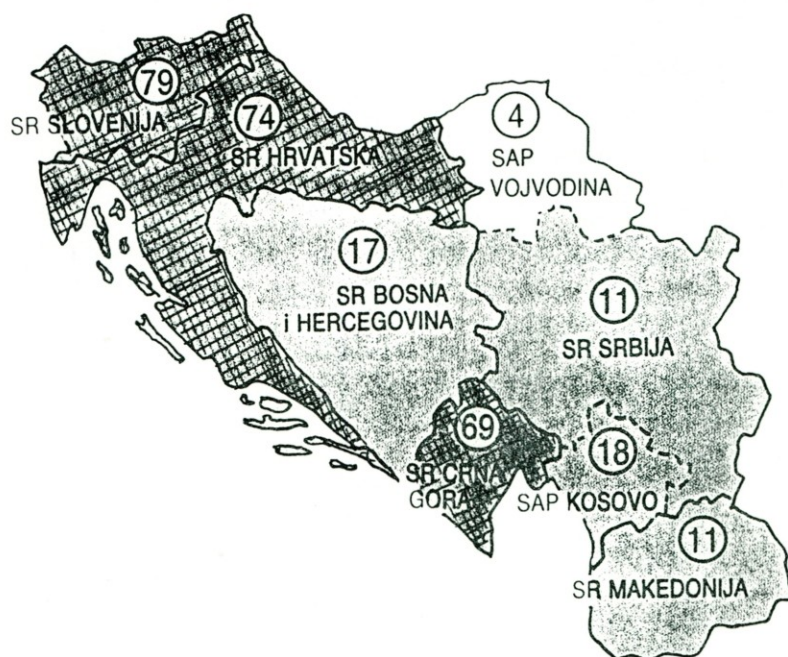
Uvajanje delničarstva spreminja družbeno-ekonomske temelje, konkretno, anonimna družbena lastnina se spremeni v skupinsko (delničarjev), državno ali zasebno, za državne interese bodo verjetno potrebni tutorji (skrbniki), samouprava bo bistveno omejena s pravico do odločanja na osnovi vloženega kapitala, delitev po delu se razširi v delitev po delu in vloženih sredstvih.

Z delničarstvom bi lahko povečali delež osebnih dohodkov na račun akumulacije v podjetju, pri čemer bi se potem vračali kot osebni dohodki v obliki delnic v podjetju, takšen postopek pa pomeni v resnici identifikacijo subjektov lastnine.

Trg postaja integralen, dosedanji dohodkovni odnosi so odpravljeni.

Potrebna je materialna motivacija za bodočo negotovo namesto tekoče gotove porabe v obliki pozitivnih donosov na prihranke. Če so prihranki iz dohodka, zasluženega z delom (delo v širšem smislu), ne gre pri tej generaciji za življenje na kapitalu. Naslednja generacija sposobnih in varčnih staršev pa že deduje delnice in živi od kapitala (dividend).

DELEŽ INE V PRODAJI NAFTNIH DERIVATOV V REPUBLIKAH IN POKRAJINAH

Uvedba vrednostnih papirjev je bolj pomembna za povečanje učinkovitosti kakor za povečanje akumulacije. Uvedba delničarstva bi morala povečati učinkovitost gospodarjenja za večjo stopnjo od plačljivih dividend, sicer bi pomenila nadaljnje obubožanje tistih, ki živijo zgolj od dela (ožje pojmovanje).

Ali uvedba vrednostnih papirjev povečuje učinkovitost gospodarjenja in profitno stopnjo, je odvisno od trdnosti povezave med delničarstvom in podjetništvom (in izumiteljstvom) kot najpomembnejšimi dejavniki za povečanje uspešnosti našega gospodarjenja. V vsakem primeru delničarstvo uveljavlja pravilnejši izbor učinkovitejših investicijskih projektov. Delniški kapital predstavlja za organizacijo, ki ga pridobi, trajnejši vir sredstev, kar omogoča večjo fleksibilnost in prilagodljivost v gospodarjenju, omogoča ji z manjšanjem vrednosti sredstev (delnic) amortiziranje kratkoročnih poslovnih neuspehov, zato je dolgoročno bolj stabilna.

V zvezi z uveljavitvijo posameznih oblik vrednostnih papirjev ugotavljajo skeptiki pri nas, da so obveznice odveč, saj le nadomeščajo banke pri zbiranju finančnih sredstev, delnice, če so participativne (v lastno podjetje) dajejo v delitvi nekaj, kar delavcu pri presežni vrednosti že sedaj pripada. Za učinkovitost so resnično relevantne le delnice

izven lastne organizacije, z njimi pa naj bi se postopno pretočil kapital v roke manjšega števila posameznikov, lastnina v kapitalistično, zato se nekateri zavzemajo samo za kolektivne delničarje. Ker ni več zgolj delitve po delu, ampak tudi po kapitalu, je možno računati na politično zadržanost sindikatov, kot zastopnikov delavcev do pravic delnic. Če je ugotovljeno, da je potreben za večje blagostanje v naši družbi korak v smeri ekonomske učinkovitosti, narejen tudi s pomočjo uvajanja delničarstva, potem se mora umakniti popolno varuštvo socialne in siceršnje narave med ljudmi iz obdobja romantičnega socializma.

Prostovoljno delničarstvo, ki je edino sprejemljivo, naj bi materialno motivacijo ljudi premaknilo od ekonomske prisile do identifikacije s smotri podjetja kot najvišje stopnje motivacije.

RAZŠIRJENOST DELNIČARSTVA

Pri vseh napovedih posledic, ki bi jih prineslo uvajanje delničarstva v našo družbo, je potrebno v zvezi z njegovim relativnim pomenom poudariti, da obseg ne bo velik. Nujen predpogoj za širšo uveljavitev delničarstva je ustrezna družbenopolitična in ekonomska klima. Ker se je ves čas od prvih pobud poslabševala, kljub vse bolj liberalni zakonodaji ne moremo upati na izjemne uspehe delničarstva.

Inflacija je glavni faktor ekonomske nestabilnosti, v danih razmerah pa se neposredno prenaša na tveganje v poslovanju z delnicami. Ukrepanje s popolnim identificiranjem bo še povečalo inflacijo in zaprlo pot njenemu zmanjševanju. Med ostalimi elementi neugodne ekonomske klime so dosedanja zloraba primarne emisije, širše ekspanzivna monetarna politika, benefikacija raznih vrst obresti, pomanjkanje pravnega reda, konkretnije finančne discipline in celo možnost za retroaktivno delovanje prava, negativni odnos do bogatenja, četudi iz dela, premajhna materialna spodbuda za delovno podjetništvo in izumiteljsko iniciativo.

Delničarstvo je sprejemljivo tudi zato, ker izenačuje domače subjekte s tujimi, katerim bodo s prenovljeno zakonodajo na stečaj odprta vrata tudi v solastniške oblike.

Obseg delničarstva, tako kakor oblike varčevanja tekočega dohodka ali kakor oblika lastnine nad produkcijskimi sredstvi zelo verjetno ne bo velik, v prvem razdobju pa bo celo minimalen. Tudi v razvitih deželah tržne usmeritve (Avstrija) predstavljajo vrednostni papirji le nekaj odstotkov vseh oblik finančne akumulacije prebivalstva.

VLOGA DRŽAVE IN FISKALNA POLITIKA

Tudi v razvitih tržnih gospodarstvih z razvito finančno strukturo država bistveno posega s kontrolno funkcijo na finančno področje, tudi v sfero vrednostnih papirjev.

Pri predpisovanju oblike vrednostnega papirja bodo

težje sprejemljive delnice prinesitelja zaradi nevarnosti, da se bo izogibal davku in drugih špekulacij, kar je v naših neurejenih razmerah davčne kontrole še bolj verjetno kakor drugod.

Revizijsko funkcijo v delniških družbah in drugih podobnih oblikah organiziranja bodo verjetno opravljali zapriseženi revizorji, ki sicer kot državni uslužbenci vodijo nadzorne komisije takih organizacij.

Vprašljiva je ideja, naj imajo v stečajni masi prednost delničarji, če že pride do stečaja. To bi sicer pomenilo spodbudo za nakup delnic, vendar je obenem proti osnovnemu načelu lastninske odgovornosti delničarjev za rezultate poslovanja z delniško lastnino.

Celotna strategija pri obdavčevanju dohodkov lastnikov produkcijskih dejavnikov ostaja odprto vprašanje. Osnovna ideja je bila, da se v vrednostne papirje vloženi dohodek posameznika in donosi na vrednostne papirje (dividende) izvzamejo iz davčne osnove, s čimer naj bi spodbudili tvegano naganje prihrankov. Istočasno pa je dohodek od dela vključen v davčno osnovo, podobno pa se ponekod zahteva tudi za obresti od bančnih vlog. V vsakem primeru pa se bodo tudi zaradi uvajanja delničarstva (ne samo zaradi tega, temveč zaradi tržne naravnosti z izločanjem države iz gospodarskega življenja na splošno) davčne uprave morale strokovno in kadrovsko, zato pa tudi materialno, bistveno okrepiti.

M.L.

NOVA OBVOZNICA – NOV BENCINSKI SERVIS

V novem objektu je zaposlenih enajst delavcev, njihov delovni čas pa je med tednom razporejen med 6. in 20. uro, ob nedeljah in praznikih pa med 7. in 19. uro.

Na obvoznici, ki pelje mimo Rogaške Slatine, so odprli nov bencinski servis, s katerim so zamenjali starega, ki stoji ob vhodu v mesto in je zdaj zaprt.

Promet je dober, kupci – domači in tuji, ki jih v Rogaški Slatini kar mrgoli – pa ne prihajajo samo po gorivo – na voljo je bencin navaden in super, neosvinčen, diesel gorivo, motorni petrolej in kurilno olje EL – temveč jemljejo tudi blago dodatne ponudbe, ki ga je kar precej na voljo in so porabniki z njim dokaj zadovoljni.

V skrbi za neskaljen nočni mir

V dnevnih časopisih smo že pred časom brali o sklepu avstrijskega ministra za promet, da od 1. decembra tovornjaki z nosilnostjo nad 7,5 tone ne bodo smeli ponoči voziti po avtocestah Avstrije. Prepoved ne bo veljala za »tiha« vozila, torej za tista, katerih ropot ne preseže 80 decibelov, izdajali pa bodo tudi dovolilnice za posebne vožnje, vendar je minister opozoril, da pri tem ne bodo smeli biti preveč širokogrudni, da ne bi izničili pomena prepovedi. To pomeni, da bodo enako prizadeti tuji in domači prevozniki, ki pa jih ni malo, saj je Avstrija na tretjem mestu po številu tovornjakov.

Najprej so na prepoved reagirali sami prevozniki, ki oskrbujejo Bavarsko s sadjem iz Italije (od koder prihaja 13,4 odstotka blaga za bavarški trg), to sadje pa mora priti

do kupca sveže. Zaradi prepovedi nočnih voženj bo blago dan dlje na poti, kar bo škodovalo kakovosti – prevoz po železnici pa bi ga sploh uničil.

Zelo ostro je reagiral zahodnonemški minister za promet Zimmermann (ki se ga v Jugoslaviji spominjamo kot notranjega ministra, ki je vehementno zahteval uvedbo vizumov za naše državljane, pa so ga na našo srečo »pravočasno« predstavili na drugo področje) in zahteval od EG, da se loti zadeve. EG komisar za promet je bil bolj umirjen, nad sklepom je bil sicer presenečen, in izrazil tudi bojazen, da se bodo v EG pojavile negativne reakcije, ki bi lahko otežile pogajanja za vstop Avstrije v EG. Toda zaenkrat s te strani ni posebnih reakcij.

Prebivalci krajev, ki ležijo ob avtocestah so bili zadovoljni s tako odločitvijo, ven-

dar so nekateri menili, da bi bilo manj ropota že tedaj, če bi ukinili nesmiselne vožnje, med katerimi so omenili na primer prevoz krompirja iz Zvezne republike Nemčije v Italijo, kjer ga operejo in pošljejo s tovornjaki spet nazaj, ali prevoz lešnikov, ki jih z ladjami pripeljejo v Zvezno republiko, od tam pa s tovornjaki v Italijo, kjer jih oluščijo in osolijo ter nato v tovornjakih odpeljejo nazaj v Zvezno republiko.

Prepoved nočnih voženj po Avstriji bo prizadela tudi jugoslovanske prevoznike, med katerimi je za nas pomembna predvsem članica sozda, delovna organizacija Transport Ilirska Bistrica. Zato bo za naše bralce gotovo zanimivo izvedeti o zadevi še kaj več.

Prepoved nočnih voženj bo pripomogla, da ne bo skaljen spanec naših severovzhodnih sosedov, avstrijskih Štajercev, čeprav bo kmalu dograjena pirnska avtocesta, ki teče po njihovi deželi. Seveda pa se ljudje zavedajo, da bo to prineslo druge nevšečnosti, o čemer je spregovoril tudi deželni glavar Štajerske JOSEF KRAINER. Sicer je zadovoljen, da bo tekla preko Štajerske avtocesta, ker bo prinesla marsikaj dobrega tako v prometnem kakor v gospodarskem pogledu. Zlasti bo povečala varnost, kar je posebno pomembno na prelazu Šober, na katerem se zdaj pripeti 75 odstotkov vseh prometnih nesreč na štajerskem delu »zdomske ceste«. »Seveda pa obstajajo tudi tranzitni problemi, ki so največji na Tirolskem. Mislim na ropot, ki je tako močan, da ljudje z vsemi sredstvi poskušajo kaj storiti in izboljšati, vendar je ves njihov trud zaman. Danes upoštevajo vse zahteve in potrebe že pri načrtovanju avtocest, postavljajo stene, ki varujejo pred ropotom, tunele in podobno. Zdaj so v tem že močno napredovali. Pri nas bomo morali prepovedati nočne vožnje tovornjakov, toda to bo prineslo druge probleme. Podnevi bo promet večji...«

Če bo ponoči manj prometa, bodo ljudje gotovo zadovoljni, toda večji dnevni promet bo povečal koncentracijo izpušnih plinov, kar bo za okolje bolj nezdravo.

Osebnost ne mislim tako. Količina bo ostala enaka, zato ne verjamem, da bi bil to problem.

Prepoved nočnih voženj bo prinesla probleme v logiki transportnih podjetij in kot posledico nove cene v transportnem gospodarstvu. Enako količino bo potrebno prepeljati v krajšem času in zaradi tega so predstavniki transportnega gospodarstva vznemirjeni. Za nas pa je pomembno predvsem zdravje ljudi in prav slušna obremenitev škodi zdravju. Zaradi tega moramo na vsak način prepovedati nočne vožnje.

Kot Petrol si moramo želeči čim več avtomobilov na cesti, in s tem na naših bencinskih servisih. Ali ne bi bilo bolj zdravo, če bi prevoze v čim večji meri prenesli na železniške proge?

O tem sem že govoril. Dejal sem, da je treba dati posebno pozornost kombiniranemu prometu, vendar ne smemo izigrati cest na račun železnice. Poleg tega je volumen na železnici zaradi infrastrukturnih zadržkov trenutno še zelo majhen, medtem ko promet na kolesih dobro deluje. Na progi od Graza do Regensburga so kapacitete skoraj povsem izkoriščene, obenem pa teče tam le 3,7 odstotka tranzita. Delež cestnega prometa bo brez dvoma v naslednjih letih naraščal, zato mislim, da moramo biti veliki realisti, če hočemo problem resnično urediti.

Predsednik slovenskega Izvršnega sveta DUŠAN ŠINIGOJ vidi rešitev v vlakih, s katerimi bi prevažali kamione.

Kako bomo v Sloveniji uredili prevoz blaga v tujino, ko tovornjaki v Avstriji ponoči ne bodo smeli več voziti?

Železnico bomo za to opremili. To se pravi, da bomo nabavili vlake za prevoz kamionov, kakor delajo drugod po Evropi. O tem smo se že pogovarjali v Beogradu z ministrom za promet. Moramo se začeti prilagajati pogojem, ki se pojavljajo v zahodni Evropi in čim prej bomo to naredili, bolje bo.

Za razvoj v Pinusu

V PINUSU kljub ugodnim rezultatom razmišljajo o novih proizvodih. Zdaj izdelujejo pesticide, vendar praktično samo po pet mesecev na leto (čeprav takrat po cele dneve, nedelje in praznike), od tega pa ne morejo vse leto dobro živeti. Potrebujemo celoleten program in čeprav čas ni naklonjen investicijam, so se odločili zanje.

Do zdaj so aktivne substance kupovali, lani so uspeli prvo spraviti iz lastnega laboratorija v industrijsko napravo. Podobno izdeluje MONSANTO iz St. Luisa in z njo iztrži letno nad milijardo dolarjev. PINUS se zdaj pogovarja s to tovarno, da bi odkupovala njegovo celotno proizvodnjo. Tržišča namreč ni možno tako enostavno obvladati, zato bi trgovske posle raje prepustili MONSANTU, ki mu prodaja raste, kar pomeni, da je dobro vpeljan, obenem je zainteresiran za PINUSOVO proizvodnjo – kakor se sliši neverjetno – ker v njem vidi konkurenta. Sicer pa je na jugoslovanskem trgu PINUS to tudi dejansko postal. V laboratoriju pripravljajo še drugo aktivno substanco, katere ime – ratosteril – nam pove, v kakšne namene jo bo možno uporabljati, za steriliziranje moških podgan in če pomislimo, kako hitro se podgane razmnožujejo, postane jasno, da bo s pomočjo novega proizvoda populacija podgan hitro padla.

Ker so v PINUSU ekološko osveščeni, bi radi posodobili obstoječe ekološke naprave. Obvladujejo vse proizvodne in meteorske vode, ki so na področju tovarne in jih preko kemične čistilne naprave peljejo na biološko, ki so jo zgradili pred časom, a ne samo za potrebe tovarne ampak celotnega naselja Rače. Vse trde ostanke pa uničijo – zakurijo v lastni, dokaj učinkoviti sežigalnici. Kapacitete sežigalnice povečujejo, lotili pa so se tudi gradnje pralca plinov, pri čemer svetuje njihov poslovni komitent firma BAYER iz ZRN. Ta naprava bo ena prvih tovrstnih v SFRJ.

Pri posodobitvi čistilnih naprav bo sodeloval tudi PETROL. Naprave so koncipirane tako, da bo možno pomagati reševati tudi del trdnih ostankov, ki so v cisternah na PETROLOVIH črpalkah.

Pa bomo finančno sposobni?

Moramo se usposobiti. Dobro bi bilo, da bi se nekatere tovarne, ki imajo zdaj drugačen program, lotile projektiranja takih vlakov.

Kako pa bodo to prenesle organizacije, ki se ukvarjajo s prevozom po cestah, pri čemer mislim na naš Transport Ilirska Bistrica? To bo najbrž dražje.

Ne, cenejše mora biti.

In kako vidi zadevo direktor naše transportne organizacije Transport Ilirska Bistrica TEO ŠIRCELJ?

Avstrijska odločitev, da težki tovornjaki od 1. decembra ne bodo smeli več voziti po njihovih avtocestah, nas bo vsekakor prizadela. Prevoze preko sosednje države bomo morali organizirati tako, da jih bomo opravljali samo podnevi. Na prvi pogled je to kar enostavno, vendar v resnici ni tako – niti za podjetje niti za voznike. Na mejnih prehodih bodo nastajale dolge kolone, ki bodo po cestah ustvarjale zastoje, kar bo občutili predvsem v turistični sezoni. Kolone nastajajo že zdaj, ob omejitvah ob sobotah in nedeljah in praznikih (povsem brez kolon pa danes prometa tako ni več), toda po prvem decembru bodo vsak dan blokirale promet. Seveda se zavedamo, da je treba poskrbeti za človeka in za naravo, da bo prepoved

nočnih voženj marsikomu prinesla boljši spanec, vendar naše težave zaradi tega ne bodo manjše. Pri nekaterih prevozih si bomo pomagali z novimi smermi, tako bomo na primer potovali v nekatere Evropske države preko severne Italije, v Nemčijo pa čim več z vlaki. V samo Avstrijo bomo pa tako in tako vozili vedno redkeje, ker se število dovolilnic za prevoz ne bo povečalo ob konstantni rasti blagovne menjave. Enako je z dovolilnicami tudi v Italiji, kamor bomo morali transport ustaviti in razdreti zato podpisane pogodbe. Zvezni sekretar za promet sicer poskuša pomagati, kolikor le more, a kaj posebnega tudi on ne more storiti.

Problem dovolilnic za Italijo in Avstrijo je tako pereč, da v kolikor naša vlada ne najde načina, da pride do sporazuma z vladama teh držav, bo prišlo do resnih zastojev v blagovni menjavi. Problem pomanjkanja dovolilnic ne ogroža samo izvedbo pogodb, ki so jih sklenili prevozniki, ampak tudi samo proizvodnjo in izvoz blaga.

Do tega prihaja že sedaj. V avgustu in začetku septembra pa grozi popoln zastoj.

Odbor za Mednarodni cesti tovorni promet je problematiko obravnaval 26. 7. 1989 v Beogradu in glede na stanje sprejel sklep, da organom zvezne vlade pošlje apel, da podvzame določne ukrepe, da se reši, kar se rešiti da.

čim bližje štartni črti in da se čimprej zapodimo na progo ter se spopademo s časom, kilometri in nasprotniki.

Znaka za štart nismo slišali. Kolona skoraj dva tisoč kolesarjev je krenila proti Vrhniki skozi še dokaj zaspano Ljubljano. Predvsem Ljubljancem je lahko žal, da si niso ogledali veličastne kolone, ki je prekrila skoraj po celi dolžini Titovo cesto. Organizator je pisano kolono zadrževal do Vrtnike, tu pa v letem štartu prepustil kolesarje v dirko s časom. Že vrhniški klanec je sortiral pripravljene in nepripravljene, do Godoviča in spusta v Idrijo pa so se oblikovale zahtevnejše in manj zahtevne skupine. V spustu proti Idriji so pozicije izboljševali srčneži in če kdo ne verjame, da tu cesta pelje navzdol, naj poskuša z vozilom in 50 km/h.

V Idriji nas je pričakala že prva okrepčevalnica in veliko število Idričanov. Bodrili so vsakega kolesarja, med njimi tudi nekatere naše, ki so še vedno zadrževali pozicije v drugi in tretji skupini. Seveda si za takšne pozicije nismo smeli privoščiti čaja ob progi, ampak smo pospeševali proti Cerknemu. Tu skoraj ni bilo mesta za kolesarje, saj so domačini pripravili »svojim« kolesarjem veličasten sprejem. Stregli so z okrepčilnimi pijačami in jedačo, bodrili s ploskanjem in glasbo. Mi pa zopet mimo okrepčevalnic, da bi zadržali vodilnejše pozicije. Zapodili smo se proti Kladju in v klancu, dolgem skoraj 7 km, ponovili nekaj molitvic, tu je bila potrebna vsaka pomoč, kot brizgalka ob cesti, ki so jo pripravili prijazni domačini, njihovi vzkliki, spodbudne besede, osvežilne pijače in glukozna. Na vrhu, kjer so nas pričakali otroci z žigi, to je bila kontrolna postaja, se je trlo ljudi. Vsak je imel svojo nalogo, na nobenega kolesarja niso pozabili, med drugim ponujali tudi juho. Veselili so se

vsakega novega kolesarja, ki se je prebil na vrh, kot da je to njihov uspeh.

Spust s Kladja proti Škofji Loki in končnemu cilju v Tacnu je bilo zopet doživetje zase. Ozka cesta, zaprti zavoji in potem še dva kilometra makadama so zahtevali od vsakega kolesarja izjemne napore.

Tu na tem delu proge je za vsakega normalnega udeleženca prometa hitrost omejena na 30 km/h, mi smo pridivljali s hitrostjo 45 oz. 50 km/h. Seveda je bilo tudi nevarnih situacij, padcev, predvsem pa veliko predrtih zračnic. S te strme, ozke »nevarne poti« smo pripeljali na novo urejeno asfaltno cesto, ki nas je skozi Škofjo Loko pripeljala v Tacen. Tudi v Škofji Loki in ob celem delu proge smo bili priča navdušenju ljudi, ki so bili veseli, če je uspel kateri od kolesarjev z vso hitrostjo uloviti plastičen kozarec z napitkom.

Za nekatere precej izmučene kolesarje, ki so progo želeli izpeljati brez vsakega postanka, med njimi smo bili tudi mi, so oznake na cesti, da se bližamo cilju, pomenile iztisniti še zadnjo moč iz izmučenih mišic. Tako je na cesti pisalo še 30 km, 25, 20, 15, 5 in končno TACEN.

Šprint skozi cilj in že medalja, ki jo je prejel vsak kolesar, je bila prevelika teža za izmučenega kolesarja, da bi lahko normalno stal na nogah.

Naše prve ugotovitve, da smo na FRANJI prvič in zadnjič, so se počasi s tem, ko smo počivali in vračali moči, spreminjale v razmišljanja, da čez leto dni zopet pridemo. Kmalu smo pozabili na izmučene »sedežne garniture«, na krče, napor in preden smo zapustili TACEN smo sklenili, da točno čez leto dni zopet pridemo in verjetno še bolj pripravljeni.

In tako bomo tudi storili.

D. Prosen

Častni nastop kolesarjev na maratonu »Franja«

Največjega kolesarskega maratona pri nas večini ni potrebno predstavljati. Maraton »FRANJA« je veličastna kolesarska prireditev na dan, ki pomeni za vse nas Slovence izjemen dogodek. To je na dan vstaje slovenskega naroda. Ta izjemni praznik in to izjemno prireditev smo prvič doživljali tudi nekateri člani našega kolesarskega kluba. Čeprav maloštevilna ekipa, maratona se je udeležilo le 5 kolesarjev, je bila udeležba tudi po rezultatih častna. Naš najboljši kolesar je za zmagovalcem zaostal le 9 minut.

In kako smo sploh doživljali to, po mnenju nekaterih največjo kolesarsko prireditev na svetu?

Začelo se je s pripravami, ki so trajale mesec pred nastopom. Koles smo bili skoraj že siti, ko je le prišel ta 22. julij. Zbrali smo se v Tacnu in v ogromni pisani množici, ko je vsak ob sebi držal dobro pripravljeno kolo, verjetno ni bilo opaziti, da je nekaj tekmovalcev z napismi na dresih KK TRANSPORT ILIRSKA BISTRICA. Ločevali smo se po napisih, po barvah, nismo pa se ločili po želji, da smo

13. julij – dan šoferjev in avtomehanikov

Svoj praznik, 13. julij je Združenje šoferjev in avtomehanikov s sedežem v DO Transport Ilirska Bistrica tudi letos praznovalo s tradicionalnim mimohodom uniformirancev ter motornih vozil vseh vrst in starosti po ulicah mesta Ilirska Bistrica.

ZŠAM, ki deluje že od leta 1956 in šteje 420 članov, ima svoje člane iz vseh delovnih organizacij ter ustanov iz občine Ilirska Bistrica.

ZŠAM deluje predvsem na področju prometne vzgoje

mladih, zlasti šolskih otrok. Tako smo prisotni v prvih šolskih dneh, kjer skrbimo za varnost šolskih otrok. S Svetom za preventivo in varnost v cestnem prometu ter z AMD sodelujemo pri organizaciji šolskih tekmovanj. Kaj več o prometu ter pri tekmovanju šolarjev kolesarjev in pregledu brezhibnosti koles.

Dvakrat letno se udeležimo s sodelovanjem postaje Milice akcije Varno vozilo – brezhibno vozilo.

ZŠAM

PRIŠLI – ODŠLI

Prišli

DO TRGOVINA Z NAFTNIMI DERIVATI

TOE Celje

Bogdan Goršek, prodajalec, Andrej Bricman, prodajalec, Cveto Šifernik, prodajalec

TOE Kranj

Stojan Poljanšek, prodajalec

TOE Ljubljana

Katarina Markovič, prodajalka PCP, Valentin Čebul, prodajalec, Mojca Simončič, prodajalka, Martin Vidic, prodajalec, Igor Gregorin, prodajalec, Samo Marinič, prodajalec, Matjaž Zahradnik, prodajalec, Tomo Tratar, prodajalec

TOE Maribor

Bojan Jakopce, prodajalec, Edvard Štelcar, prodajalec, Zlatko Dedič, prodajalec, Darinka Smrekar, snažilka, Vesna Kek, pripravnica, Zdenko Pavlinič, prodajalec, Katarina Purg, snažilka

TOE Nova Gorica

Miloš Čotar, prodajalec, Davorin Žgur, prodajalec

TOE Avtopark

Srečko Ukmar, voznik, Vladimir Škrlj, voznik

DO ZEMELJSKI PLIN

Bojan Petrovčič, monter plinovodnih naprav, Dušan Kržan, monter plinovodnih naprav,

DO RAFINERIJA MINERALNIH OLJ

Romana Pliberšek, tajnica

DO TRANSPORT ILIRSKA BISTRICA

TOZD Tovorni promet

Marko Celin, voznik, Ivan Fidel, voznik

DSSS

Katja Novak, pripravnica, Miranda Delost, pripravnica, Branka Barba, kuharica

DO GOSTINSTVO

OE Gostinski obrati Ljubljana

Marina Markovič, snažilka, Nejka Štefančič, kuharica

OE Restavracija Tepanje

Mojca Kušter, natakarica, Irena Marguč, kuharica, Andrej Marguč, kuhar, Izток Burlak, kuhar, Jožica Rečnik, kuharica

OE Hotel Špik

Fadila Felič, kuhinjska pomočnica, Andrej Šuštar, kuhar, Franjo Galovič, natakar, Hoxhaj Xhemali, natakar

Odšli

DO TRGOVINA Z NAFTNIMI DERIVATI

TOE Celje

Jože Črešnik, prodajalec, Jožica Lovce, snažilka

TOE Ljubljana

Janez Drnovšek, prodajalec

DO TRANSPORT ILIRSKA BISTRICA

TOZD Tovorni promet

Vojko Slavec, pripravnik

DO GOSTINSTVO

OE Gostinski obrati Ljubljana

Klemen Čebulj, receptor, Milan Grubnič, natakar

OE Restavracija Tepanje

Darinka Sovič, natakarica

SPOMIN NA 4. JULIJ

PETROL

Glasilo delavcev združenih delovnih organizacij v sestavi SOZD Petrol • Ureja uredniški odbor: Marinka Biček, Minka Demšar, Rajko Muljavec, Darinka Pavlič, Cvetka Pisar, Štefan Prša, Nevenka Šantič, Ada Valenčič • Odgovorni urednik: Aleš Peterneš • Urednik Jelka Žmuc-Kušar • tehnični urednik, lektor in korektor: Jelka Žmuc-Kušar • Naslov uredništva: SOZD Petrol, Ljubljana, Titova 66, tel.: 312 755